

Association between the early Maladaptive Schemes and Extra Marital Relationship among Married People

Navaei J¹ (MSc)- *Mohammadi Arya A² (Ph.D).

1- Msc in General Psychology, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran. Iran.

2- Assistant Professor, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran. Iran (**Corresponding Author**)

E-mail: mohammadiarya@yahoo.com

Abstract

Introduction: Nowadays family life is bonded with risks which threat its health and continuity. One of these risks is having extramarital relationship. This matter is affected by factors such as biological, psychological and social conditions. One of the possible effective Psychological and Personality factors on extramarital relationship is early maladaptive schemas. The aim of this research is to find a association between the early maladaptive schemas and extramarital relationship among married people.

Methods: This Cross-sectional study is descriptive and analytical. 150 married men and women from different areas of Tehran city were chosen. The data were collected by using three questionnaires: demographic characteristics, short form of Young early maladaptive schemas and justification of extramarital relationship, in the 2014. Then the information was analyzed by using descriptive statistics and Chi-square independent and paired T tests in SPSSV16 software.

Results: 64% of participants found the extramarital relationship acceptable and justifiable under some circumstances. The rate for men was 77.5% and for women was 50.5% and the reasons for this relationship were emotional, love, sexual and external reasons respectively. There was a significant statistical association between justification of extramarital relationship and early maladaptive schemas (excluding self-sacrificing) and total number of schemas ($p < 0.001$). Amongst demographic characters, the gender had a significant statistical relationship with extramarital involvement ($p = 0.008$).

Conclusion: Considering the relationship between justification of extra marital involvement and early maladaptive schemas, it is possible to use these schemas to initiate the people who are exposing to the danger of this relationship. Also treating schemas can be a useful method to treat hurt people from disloyalty.

Key words: Justification of Extramarital Involvement- Early Maladaptive Schemas- Infidelity.

Received: 6 March 2015

Accepted: 21 December 2015

بررسی ارتباط طرحواره های اولیه ناسازگار با توجیه روابط فرا زناشویی در میان افراد متأهل

جعفر نوایی^۱، *علیرضا محمدی آریا^۲

۱- کارشناس ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران، تهران، ایران.

۲- استادیار دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران، (نویسنده مسؤول)
mohammadiarya@yahoo.com: پست الکترونیکی

نشریه روان پرستاری، دوره ۳ شماره ۴ زمستان ۱۳۹۴ ۲۷-۱۸

چکیده

مقدمه: زندگی خانوادگی با خطراتی گره خورده که سلامت و استمرار آن را تهدید می کند. یکی از این مخاطرات، روابط فرا زناشویی است. این پدیده تحت تأثیر عوامل زیستی، روانی و اجتماعی متعددی قرار دارد. یکی از عوامل روان شناختی و شخصیتی احتمالی مؤثر بر روابط فرا زناشویی، طرحواره های ناسازگار اولیه است. لذا این مطالعه با هدف تعیین رابطه طرحواره های ناسازگار اولیه با توجیه روابط فرا زناشویی در میان افراد متأهل انجام یافته است.

روش ها: این مطالعه مقطعی از نوع توصیفی - تحلیلی است، تعداد ۱۵۰ نفر به روش نمونه گیری آسان از میان زنان و مردان متأهل ساکن مناطق مختلف تهران انتخاب شدند، داده ها با استفاده از سه پرسشنامه: ویژگی های جمعیت شناختی، فرم کوتاه طرحواره های ناسازگار اولیه یانگ و توجیه روابط فرا زناشویی، در سال ۱۳۹۳ جمع آوری و با استفاده از آمار توصیفی و آزمون های مجذور کای، تست دقیق فیشر و تی مستقل در نرم افزار SPSSV۱۶ تحلیل شد.

یافته ها: ۶۴٪ نمونه ها روابط فرا زناشویی را تحت شرایطی قابل توجیه می دانستند. این نسبت در مردان ۷۷/۵٪ و در زنان ۵۰/۵٪ بوده است. دلایل توجیه روابط به ترتیب، عاطفی، عشقی، جنسی و دلایل بیرونی اعلام شده است. بین تمام طرحواره های ناسازگار اولیه (به جز طرحواره ایثار) با توجیه روابط فرا زناشویی و همچنین نمره کلی طرحواره ها ($P < 0/001$) رابطه آماری معنادار مشاهده شد. از میان ویژگیهای جمعیت شناختی، تنها بین جنس با توجیه روابط فرا زناشویی رابطه آماری معنادار دیده شد ($P = 0/008$).

نتیجه گیری: با توجه به رابطه معنادار بین طرحواره های ناسازگار اولیه و توجیه روابط فرا زناشویی می توان از طرحواره های ناسازگار اولیه در شناخت افراد در معرض خطر و همچنین از طرحواره درمانی در درمان افراد آسیب دیده از بی وفایی استفاده کرد.

کلید واژه ها: طرحواره های ناسازگار اولیه، توجیه روابط فرا زناشویی، بی وفایی.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۱۲/۱۵ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۹/۳۰

مقدمه

نهاد خانواده در کنار نهادهای دین، اقتصاد، سیاست و آموزش و پرورش، یکی از پنج نهاد بنیادین اجتماعی است که بسیاری از نیازهای جسمی، روانی و اجتماعی انسان ها در چارچوب آن برآورده می شود. با این حال برای زندگی خانوادگی "رویه تاریک" نیز تعریف شده است (۱)، زندگی خانوادگی با خطراتی گره خورده است که استمرار حیات خانوادگی و سلامت خانواده را مختل می کنند. یکی از این خطرهای بی وفایی در زناشویی است که مشکلات زیادی را در پی دارد (۲). از منظر سنتی، روابط فرازناشویی به معنای برقراری رابطه جنسی با فردی غیر از همسر می باشد (۳). اما امروزه با توجه به دگرگونی در روابط اجتماعی و همچنین تغییر در نگرش ها، علاوه بر روابط جنسی به طور خاص، داشتن سر و سر با فرد دیگر، شیفتگی و محبت نامتعارف، روابط عاطفی فراتر از دوستی عادی، استفاده از پورنوگرافی، ارتباط نامتعارف در فضاهای مجازی نیز در این تعریف می گنجد (۴). در مجموع همانگونه که لوسترمن معتقد است: "خیانت زمانی اتفاق می افتد که یکی از زوج ها بر این باور باشد که زندگی زناشویی او وفادارانه است، در صورتی که زوج دیگر به طور پنهانی این پیمان را شکسته است" (۳).

از نگاهی جامع به پدیده روابط فرازناشویی، میزان شیوع، علل و زمینه ها و همچنین پیامدهای آن، اهمیت داشته و مورد توجه محققان، سیاست گذاران و درمانگران بوده است. مطالعات اخیر که با استفاده از نمونه های بزرگ و معرف انجام یافته، نشان می دهد که در آمریکا تقریباً ۲۲ تا ۲۵٪ مردان و ۱۱ تا ۱۵٪ زنان روابط فرا زناشویی داشته اند (۵). در ایران نیز بر اساس تحقیقات اندک انجام یافته، وجود چنین روابطی تأیید می شود (۳)، ولی از ابعاد آن اطلاعات تقریبی نیز در دست نیست که احتمالاً به دلیل حساسیت شدید موضوع در ایران می باشد. در این جا لازم است تأکید شود که حساسیت نسبت به روابط فرازناشویی، البته به درجات متفاوت، جنبه جهانی دارد و مختص کشور ایران نیست. علاوه بر این، نحوه تعریف روابط فرا زناشویی (۴) نیز در برآورد شیوع آن مؤثر است.

درباره علل و زمینه ها، بر اساس نتایج تحقیقات انجام یافته، نارضایتی از روابط جنسی و عاطفی، سوءظن نسبت به وفاداری همسر، تنوع طلبی (۶)، انتقام جویی از همسر بی وفا، ویژگی های شخصیتی، سبک دلبستگی، مذهب، سطح تحصیلات، درآمد و شغل (۳)، بلوغ جنسی و اجتماعی، خانواده منشا، وسایل ارتباط جمعی، مسایل طبی (۲)، پول و قدرت (۷)، عوامل زمینه ای (۵)، شخصیت و درک همسران از ازدواج (۸) و در نهایت عوامل پیش بینی کننده قبل

از ازدواج، از جمله سابقه روابط جنسی رضایت بخش قبل از ازدواج (۹)، جزو علل و زمینه های روابط فرازناشویی مطرح شده است. در مورد پیامدهای روابط فرازناشویی، "حقیقت مسلم آن است که خیانت، به افراد و روابط آنها صدمه می زند. افشای خیانت بحرانی ناگهانی برای زوج هاست، چرا که باورهای قبلی آنان را در خصوص وفاداری، اعتماد و عشق زیر سوال می برد" (۳). خیانت همسر، شبیه استرس پس از ضربه Post-traumatic stress (PTSD) disorder است و با علایمی چون شوک، سردرگمی، خشم، افسردگی، آسیب دیدن عزت نفس و کاهش اعتماد به نفس همراه است. علاوه بر این، پس از افشای خیانت، خانواده با مسایلی نظیر بحران زناشویی، تضعیف نقش های والدینی، مشکلات شغلی، ضرب و شتم، قتل همسر و اقدام به خودکشی رو به رو می شود (۱۰). همان گونه که ملاحظه می شود، با توجه به اهمیت نهاد خانواده و کارکردهای متنوع و حیاتی آن، روابط فرازناشویی پدیده ای بسیار مخرب و در عین حال چند بعدی و پیچیده است.

از منظر روان شناختی، مواجهه با پدیده فرازناشویی، مستلزم رویکردی جامع و نافذ است، تا بتوان با استفاده از آن به توصیف و تبیین این پدیده و همچنین به درمان عواقب ناشی از آن پرداخت. از اوایل دهه ۱۹۸۰ جنبش قدرتمندی در جهت ترکیب ویژگیهای برجسته رویکردهای مختلف روان شناسی با هدف توسعه مدل های نظری کامل تر و روشهای درمانی کارآمدتر پا گرفته است (۱۷). در این میان نظریه "طرحواره های ناسازگار اولیه" و "طرحواره درمانی" یانگ، به مثابه یک رویکرد یکپارچه و جدید، در تبیین و درمان بخش قابل توجهی از اختلالات مزمن محوریک، محور دو و مشکلات بین فردی، از جمله مشکلات زناشویی کارایی دارد (۱۵، ۱۶).

طرحواره های ناسازگار اولیه، الگوهای هیجانی و شناختی خود آسیب رسانی هستند که در ابتدای رشد و تحول در ذهن شکل می گیرند و در مسیر زندگی تداوم می یابند. همانگونه که از این تعریف می توان فهمید، طرحواره ها شامل رفتار افراد نمی شوند، بلکه رفتار بخشی از پاسخ های مقابله ای است که از طرحواره ها نشات می گیرد (۱۵).

به عقیده یانگ ریشه های تحولی طرحواره ها را باید در ارضا نشدن درست نیازهای هیجانی اساسی دوران کودکی جستجو کرد. این نیازهای اساسی عبارتند از: ۱- نیاز به دلبستگی ایمن به دیگران (نیاز به امنیت، ثبات، محبت و پذیرش)، ۲- نیاز به خودگردانی، کفایت و هویت ۳- آزادی در بیان نیازها و هیجان های سالم ۴- نیاز به خودانگیزگی و تفریح ۵- نیاز به محدودیت های واقع بینانه و خویشتن داری. یانگ تأکید می کند که درنحوه برآورده شدن این

معناداری داشته است (۱۸). طرحواره های ناسازگار اولیه در مطالعات مشابه دیگری نیز بررسی شده است، به طور مثال در گروه مجرمان جنسی (۱۹،۲۰).

با توجه به اهمیت، حساسیت و پیچیدگی مساله روابط فرا زناشویی و ظرفیت بالقوه نظریه طرحواره های ناسازگار اولیه در توصیف، تبیین و اتخاذ اقدامات پیشگیری و درمان از منظر روان شناسی، همچنین فقدان شواهد پژوهشی در مورد ارتباط پدیده یاد شده با طرحواره ها در جمعیت عادی، تحقیق حاضر با هدف تعیین ارتباط بین طرحواره های اولیه ناسازگار و توجیه روابط فرا زناشویی در زنان و مردان متأهل انجام گرفته است.

روش مطالعه

این مطالعه مقطعی از نوع توصیفی- تحلیلی است. جامعه آماری آن را زنان و مردان متأهل تشکیل می دادند. حجم نمونه ۱۵۳ نفر برآورد شد. نمونه گیری به روش آسان در سال ۱۳۹۳ در مناطق مختلف شهر تهران انجام گرفت. معیارهای ورود به مطالعه داشتن همسر و تمایل به شرکت در مطالعه بود.

برای جمع آوری داده ها از سه پرسشنامه استفاده شد: الف- پرسشنامه اطلاعات جمعیت شناختی (شامل: سن، جنس، میزان تحصیلات، شغل، تاریخ ازدواج، تعداد فرزندان، سابقه ازدواج قبلی). ب- پرسشنامه فرم کوتاه "طرحواره های ناسازگار اولیه یانگ". این پرسشنامه ۷۵ سوال دارد و هر ۵ سوال مربوط به یک طرحواره است. تعداد طرحواره ها ۱۵ مورد است و عبارتند از: "محرومیت هیجانی"، "رهاشدگی/ بی ثباتی"، "بی اعتمادی/ بد رفتاری"، "انزوای اجتماعی/ بیگانگی"، "نقص/ شرم"، "شکست"، "وابستگی/ بی کفایتی"، "آسیب پذیری در برابر ضرر و بیماری"، "گرفتار/ خویشتن تحول نیافته"، "اطاعت"، "ایثارگری"، "بازداری هیجانی"، "معیارهای سرسختانه"، "استحقاق/ بزرگ منشی"، "خویشتن داری/ انضباط ناکافی" (۱۵).

نمره گذاری گویه های پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت ۶ قسمتی است. به این صورت که این گزینه در مورد من (پاسخ گو): ۱- کاملاً غلط است، ۲- اکثر غلط است، ۳- کمی صحیح است، ۴- به میزان متوسط صحیح است، ۵- اکثر صحیح است، ۶- کاملاً صحیح است. نمره بالاتر نشان دهنده وجود طرحواره های ناسازگار اولیه است، اما برای این پرسشنامه هنوز هنجاریابی صورت نگرفته است و به همین دلیل نقطه برش و یا طبقه بندی نمرات ندارد (۱۵). این پرسشنامه در ایران روان سنجی شده (۲۱) و به لحاظ ساختار عاملی نیز مورد بررسی قرار گرفته است (۲۲). علاوه بر این،

نیازها و به عبارت دیگر شکل گیری طرحواره ها، علاوه بر نقش مهم خانواده، مزاج هیجانی کودک که مادرزادی است (ویژگیهایی مانند: بازیگوشی/ تحریک پذیری، پایداری/ بی ثباتی، خونسردی/ اضطراب/ تاثیر دارد. برای اندازه گیری طرحواره ها، یانگ و همکاران پرسشنامه های متعددی تدوین و معرفی نموده اند. در پرسشنامه فرم کوتاه (۷۵ سوالی) تعداد طرحواره های ناسازگار اولیه ۱۵ و در پرسشنامه های مفصل ۱۸ مورد است. همچنین این طرحواره در پنج حوزه "بریدگی و طرد"، "خودگردانی و عملکرد مختل"، "محدودیت‌های مختل"، "دیگر جهت مندی" و "گوش به زنگی بیش از حد و بازداری"، طبقه بندی می شوند (۱۵). در ایران نیز در سالهای اخیر نظریه طرحواره های ناسازگار اولیه و طرحواره درمانی، مورد توجه پژوهشگران و درمانگران قرار گرفته است. از جمله در مورد مساله روابط فرا زناشویی، مشکلات زناشویی و همچنین جرایم جنسی.

در مطالعه کولایی و همکاران تحت عنوان "طرحواره های ناسازگار اولیه و نگرش صمیمانه در مردان متأهل پیمان شکن و غیر پیمان شکن" میانگین نمرات طرحواره های انزوای اجتماعی، نقص/شرم، شکست، وابستگی، آسیب پذیری در برابر بیماری، خود تحول نیافته، خویشتن داری ناکافی، اطاعت، ایثار، پذیرش جویی، بازداری هیجانی و معیارهای سرسختانه در مردان پیمان شکن به طور معناداری بالاتر از مردان غیر پیمان شکن بوده است (۱۳). در مطالعه دیگری که تحت عنوان "رابطه بین طرحواره های ناسازگارانه اولیه و سبک دلبستگی در زنان دارای خیانت زناشویی" انجام گرفته، بین چهار حوزه طرحواره های ناسازگار (بریدگی- طرد، خودگردانی و عملکرد مختل، محدودیت مختل، گوش به زنگی بیش از حد) و سبک دلبستگی اجتنابی و همچنین بین حوزه های بریدگی- طرد، خودگردانی و عملکرد مختل و گوش به زنگی بیش از حد با سبک دلبستگی دو سوگرا همبستگی مثبت معنادار مشاهده شده است. درحالی که بین حوزه های بریدگی - طرد، خود گردانی و عملکرد مختل و گوش به زنگی بیش از حد با سبک دلبستگی ایمن همبستگی منفی معنادار دیده شده است (۱۲). علاوه بر موارد یاد شده، در مطالعه ای طرحواره های ناسازگار اولیه بین دو گروه از زوجهای خواهان طلاق و عادی مقایسه شده و تحلیل تمایز رگرسیون گام به گام نشان داده که هر هیجده طرحواره در دو گروه تفاوت آماری معنادار داشته اند (۱۷). در تحقیق مشابهی همین متغیر بین دو گروه از دانشجویان دارای شکست عشقی با و بدون نشانگان بالینی مقایسه شده و نتایج حاکی از آن است که نمرات تمام طرحواره های ناسازگار اولیه، به جز طرحواره های شکست، ایثار و بازداری هیجانی در دو گروه تفاوت

پژوهشی دانشگاه آزاد، واحد علوم تحقیقات تهران، با هماهنگی قبلی و با مراجعه به خانه های فرهنگ محلات و مراکز بهداشتی درمانی، پس از توضیحات لازم به مراجعان واجد شرایط ورود به مطالعه در باره طرح پژوهشی و جلب رضایت آنان، نمونه ها انتخاب و پرسشنامه ها به روش خود اجرایی تکمیل می شد.

برای رعایت ملاحظات اخلاقی، پرسشنامه ها بی نام بودند و پاسخ های شرکت کنندگان به صورت جمعی مورد تحلیل قرار گرفت، به گونه ای که اصل رازداری در تحقیق حفظ شود. همچنین در این مورد به شرکت کنندگان توضیحات لازم ارایه و اطمینان خاطر داده شد.

داده ها پس از استخراج وارد نرم افزار SPSSV16 شد و با استفاده از آمار توصیفی و آزمون های مجذور کای، تست دقیق فیشر و تی مستقل، تحلیل شد. $P < 0/05$ معنادار تلقی گردید.

یافته ها

اطلاعات مربوط به ۱۵۰ نفر نمونه انتخاب شده، مورد تحلیل قرار گرفت. سن اکثر آنان (۶۲/۷٪) زیر ۴۰ سال بود. بیشترین نمونه ها (۶۱/۳٪) زن و ۷۰/۷٪ افراد مورد مطالعه تحصیلات دانشگاهی داشتند. اکثر نمونه ها (۸۰٪) شاغل بودند. مدت ازدواج ۸۰/۷٪ بالاتر از ۵ سال بود و تک فرزندانها با ۴۰/۷٪ اکثریت داشتند. فقط ۵/۳٪ از افراد مورد مطالعه سابقه ازدواج قبلی داشتند (جدول ۱).

پرسشنامه فرم کوتاه طرحواره های ناسازگار اولیه در ایران، طی مطالعات متعدد و برای جمعیت های متفاوت مورد استفاده قرار گرفته و روایی و پایایی آن تایید شده است (۱۳، ۱۲، ۱۷، ۱۸). در مطالعه حاضر ترتیب سوالهای پرسشنامه براساس تجدید نظر یانگ در تنظیم پرسشنامه های بعدی، بازتنظیم شد. همچنین پایایی ابزار نیز به روش آلفای کرانباخ ۰/۹۵ محاسبه شد. ج- پرسشنامه "توجیه روابط فرازناشویی" که دارای ۱۷ گویه و ۴ زیر مقیاس (توجیه عاطفی، توجیه عشقی، توجیه جنسی و انگیزه های بیرونی) است. این پرسشنامه که توسط GLASS (۱۹۸۱) ساخته شده، دلیل تراشی های متداول افراد برای درگیر شدن در روابط فرازناشویی را مورد سنجش قرار می دهد. نمره گذاری آن بر اساس طیف چهار قسمتی لیکرت است. به گزینه های "اصلا قابل توجیه نیست"، "قابل توجیه نیست"، "تا حدی قابل توجیه است" و "کاملا قابل توجیه است" به ترتیب نمره ۱ تا ۴ تعلق می گیرد. گرچه این ابزار "توجیه روابط فرازناشویی" را می سنجد، اما بر اساس نتایج مطالعات، بین توجیه روابط فرازناشویی و درگیر شدن در این گونه روابط همبستگی مثبت معنادار مشاهده شده است (۴۸). در ایران در مطالعه شریفی و همکاران (۱۳۹۱) ضریب آلفای کرانباخ برای این پرسشنامه ۰/۹۴ محاسبه شده است (۱۴). در پژوهش حاضر روایی ابزار به روش پانل خبرگان تایید و همچنین پایایی به روش آلفای کرانباخ ۰/۶۹ به دست آمد. روش کار به این صورت بود که پس از تصویب طرح در کمیته

جدول ۱: ویژگی های جمعیت شناختی نمونه مورد مطالعه از زنان و مردان متأهل ساکن شهر تهران در سال ۱۳۹۳

ویژگی	ابعاد	تعداد	درصد
سن	زیر ۴۰ سال	۹۴	۶۲/۷
	۴۰-۶۵ سال	۵۴	۳۶/۰
	+۶۵	۲	۱/۳
جمع		۱۵۰	۱۰۰
جنس	مرد	۵۸	۳۸/۷
	زن	۹۲	۶۱/۳
جمع		۱۵۰	۱۰۰
تحصیلات	زیر دیپلم	۷	۴/۷
	دیپلم	۳۷	۲۴/۷
	دانشگاهی	۱۰۶	۷۰/۶
جمع		۱۵۰	۱۰۰
وضعیت اشتغال	شاغل	۱۲۰	۸۰/۰
	خانه دار	۲۸	۱۸/۷
	دانشجو	۲	۱/۳
جمع		۱۵۰	۱۰۰
مدت ازدواج	کم تر ۵ سال	۲۲	۱۴/۶
	بالاتر از ۵ سال	۱۲۱	۸۰/۷
	نا معلوم	۷	۴/۷
جمع		۱۵۰	۱۰۰

۲۲/۰	۳۳	بدون فرزند	تعداد فرزندان
۴۰/۷	۶۱	۱	
۲۸/۰	۴۲	۲-۳	
۵/۳	۸	۴-۵	
۴/۰	۶	نامعلوم	
۱۰۰	۱۵۰		جمع
۵/۳	۸	دارد	سابقه ازدواج قبلی
۹۱/۴	۱۳۷	ندارد	
۳/۳	۵	نامعلوم	
۱۰۰	۱۵۰		جمع

در مورد قابل توجهه و یا غیر قابل توجهه بودن روابط فرا زناشویی، اکثر افراد مورد مطالعه (۶۴/۰٪) روابط فرا زناشویی را تحت شرایطی (حداقل در یک مورد از ۱۷ گویه پرسشنامه توجهه روابط فرا زناشویی) قابل توجهه دانسته و بقیه این گونه روابط را به طور کلی غیر قابل توجهه تلقی کرده اند. در میان دلایل ذکر شده برای توجهه روابط فرا زناشویی (زیر مقیاس های پرسشنامه توجهه روابط فرا زناشویی با دامنه نمره قابل کسب ۱ تا ۴)، دلایل عاطفی بیشترین امتیاز و انگیزه های بیرونی پایینترین امتیاز را داشته است (جدول ۲).

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار نمرات زیر مقیاس های پرسشنامه توجهه روابط فرا زناشویی در نمونه مورد مطالعه از زنان و مردان ساکن شهر تهران در سال ۱۳۹۳

میانگین و انحراف معیار	زیر مقیاس های توجهه روابط فرا زناشویی
۲/۰۵±۰/۹۴	عاطفی
۱/۸۷±۰/۹۷	جنسی
۲/۰۱±۱/۰۰	عشقی (رمانتیک)
۱/۷۴±۰/۸۴	انگیزه های بیرونی

همچنین در بین ۱۷ گویه پرسشنامه توجهه روابط فرا زناشویی، بیشترین گویه مورد تأیید (کاملاً قابل توجهه است / تا حدی قابل توجهه است)، عبارت "به خاطر اشتراک فکری" و بیشترین گویه عدم تأیید (اصلاً قابل توجهه نیست / قابل توجهه نیست)، "برای تسویه حساب و یا مقابله به مثل با همسر" بوده است.

در این مطالعه بین توجهه / عدم توجهه روابط فرا زناشویی و تمام طرحواره های ناسازگار اولیه به جز طرحواره ایثار (از خود گذشتگی) رابطه آماری معنادار مشاهده شد. مراتب به تفصیل در جدول شماره ۳ آمده است.

جدول ۳: ارتباط بین توجهه / عدم توجهه روابط فرا زناشویی با طرحواره های ناسازگار اولیه در نمونه مورد مطالعه از زنان و مردان متأهل ساکن شهر تهران در سال ۱۳۹۳

p-value	غیر قابل توجهه (میانگین و انحراف معیار)	قابل توجهه (میانگین و انحراف معیار)	نحوه توجهه روابط فرا زناشویی طرحواره ها
۰/۰۰۱	۱۰/۷۵±۵/۲۲	۱۳/۵۸±۴/۷۹	محرومیت هیجانی
۰/۰۰۵	۱۰/۹۶±۴/۲۴	۱۳/۲۱±۴/۸۶	رها شدگی
۰/۰۰۱	۱۰/۰۵±۳/۵۱	۱۲/۸۵±۴/۸۴	بی اعتمادی / بد رفتاری
۰/۰۰۱	۹/۱۱±۳/۲۵	۱۱/۶۰±۴/۳۵	انزوای اجتماعی / بیگانگی
۰/۰۰۲	۷/۵۱±۲/۸۴	۹/۴۷±۴/۵۷	نقص / شرم
۰/۰۰۱	۸/۲۲±۲/۶۳	۱۰/۶۱±۴/۹۱	شکست
۰/۰۰۱	۷/۹۲±۰/۳۷	۱۰/۲۸±۴/۹۱	وابستگی / بی کفایتی
۰/۰۱۷	۸/۵۷±۰/۵۰	۱۰/۳۷±۰/۵۵	آسیب پذیری در برابر ضرر و بیماری
۰/۰۳۰	۹/۷۷±۰/۵۱	۱۱/۳۹±۰/۵۲	گرفتار / خود تحول نیافته
۰/۰۰۷	۹/۰۹±۰/۵۰	۱۱/۲۱±۰/۵۱	اطاعت
۰/۰۷۷	۱۵/۸۸±۰/۷۶	۱۷/۶۰±۰/۵۷	ایثار
۰/۰۱۶	۱۱/۵۹±۰/۵۷	۱۳/۵۳±۰/۵۵	بازداری هیجانی
۰/۰۳۹	۱۷/۷۵±۰/۷۷	۱۹/۵۳±۰/۴۶	معیارهای سرسختانه / عیب جویی افراطی
۰/۰۰۵	۱۵/۵۵±۰/۶۳	۱۷/۹۰±۰/۵۰	استحقاق / بزرگ منشی
۰/۰۰۱	۱۱/۰۱±۰/۵۰	۱۳/۳۸±۰/۴۴	خوشتن داری / خود انضباطی ناکافی
۰/۰۰۱	۱۶۴/۰۷±۳۸/۰۱	۱۹۶/۵۷±۵۵/۲	نمره کلی طرحواره ها

طرحواره های ناسازگار اولیه با مطالعه حاضر همخوانی دارد. در مطالعه حقیقت منش و همکاران، طرحواره های اولیه ناسازگار یک گروه از تجاوزگران جنسی با "افراد بهنجار" مقایسه شده و به جز طرحواره "ایثار" در تمام طرحواره ها بین دو گروه یاد شده، تفاوت آماری معنادار وجود داشته است (۲۰). نکته جالب توجه این که نتایج مطالعه یاد شده با نتایج مطالعه حاضر انطباق کامل دارد. از مطالعات مشابه دیگر می توان به مقایسه طرحواره های ناسازگار اولیه در: دو گروه از مجرمان جنسی و افراد عادی (۱۹)، همسران خواهان طلاق و زوج های عادی (۱۷)، دانشجویان دارای شکست عشقی با و بدون نشانگان (۱۸)، اشاره کرد که در هر سه پژوهش، طرحواره های ناسازگار اولیه بین گروه ها تفاوت آماری معنادار نشان داده است. بنابراین می توان نتیجه گرفت که طرحواره های اولیه ناسازگار، ابزاری کارآمد برای تفکیک گروه های مورد مقایسه در مطالعات انجام یافته بوده است. با این حال همان طور که یانگ نیز اذعان دارد، هنوز هنجارهای آماری برای این ابزار به دست نیامده است (۱۵). به عبارت دقیق تر نقطه برشی برای نمرات طرحواره ها وجود ندارد که با استفاده از آن بشود افراد یا گروه های در معرض خطر را با دقت شناسایی کرد. این مساله گستره و تنوع استفاده از آن را محدود و نیاز به مطالعات دقیق تر و هنجار یابی طرحواره های اولیه ناسازگار را برجسته می کند.

از میان ویژگیهای جمعیت شناختی، فقط بین جنس و توجیه روابط فرا زناشویی رابطه آماری معنادار مشاهده شد. بدین معنا که نسبت بیشتری از مردان روابط فرا زناشویی را قابل توجیه می دانستند. گرایش و ورود بیش تر مردان در مقایسه با زنان به روابط فرا زناشویی در تحقیقات متعدد مشاهده و تایید شده است. به عنوان مثال، برآورد می شود در آمریکا ۲۵٪ مردان در مقابل ۱۵٪ زنان (۵)، یک سوم مردان در برابر یک چهارم زنان (۴) روابط فرا زناشویی دارند. برای این تفاوت بین مردان و زنان طیفی از دلایل نیز بیان شده است، از دیدگاه تکاملی که فرض را بر این می گذارد که تمایل مردان برای تنوع رابطه جنسی از نیاز بنیادی آنان برای گسترش ژن هایشان ناشی می شود، تا جنبه اجتماعی تمرکز ثروت و قدرت در دست مردان (۷) و عواقب و پیامدهای خیانت که برای زنان بیش تر از مردان است (۳). نهایتاً در نگاهی به اعماق تاریخ، فیثاغورت (حدود ۵۳۲ قبل از میلاد مسیح) نیز اذعان داشته که "جنس زن طبیعتاً بیشتر با تقوا همبستگی دارد" (۲۳).

در مطالعه حاضر در مورد دلایل توجیه روابط زناشویی، بین زنان و مردان تفاوت آماری معنادار مشاهده نشد. این در حالی است

در مورد ارتباط بین توجیه روابط فرا زناشویی و متغیرهای جمعیت شناختی، فقط رابطه معناداری بین جنس و توجیه روابط فرا زناشویی مشاهده شد ($P=0/008$). به عبارت دقیق تر درصد بیشتری از مردان نسبت به زنان، روابط فرا زناشویی را قابل توجیه می دانستند (۷۷/۵٪ مردان در مقابل ۵۰/۵٪ زنان). اما در بین زنان و مردانی که روابط فرا زناشویی را قابل توجیه می دانستند، بر حسب زیر مقیاسهای توجیه روابط فرا زناشویی (عاطفی، جنسی، عشقی-رمانتیک و انگیزه های بیرونی) تفاوت معنادار آماری دیده نشد.

بحث

براساس نتایج ۶۴٪ افراد مورد مطالعه، روابط فرا زناشویی را تحت شرایطی قابل توجیه دانسته اند. این نسبت در میان مردان ۷۷/۵٪ و در زنان ۵۰/۵٪ بوده است. دلایل توجیه روابط فرا زناشویی به ترتیب: دلایل عاطفی، عشقی (رمانتیک)، جنسی و انگیزه های بیرونی، اعلام شده است.

در مطالعات معدودی که با استفاده از ابزار "توجیه روابط فرا زناشویی" در ایران (۱۴) و خارج از کشور (۴) انجام گرفته، توصیف و تحلیل براساس میانگین نمرات کلی و زیر مقیاس های آن در گروه های مورد مطالعه بوده و فراوانی توجیه/عدم توجیه مورد توجه قرار نگرفته است. نکته دیگر در مورد یافته های بالا این است که هر چند در مطالعات انجام یافته بین توجیه روابط فرا زناشویی و درگیر شدن در چنین روابطی همبستگی مثبت معنادار دیده می شود (۸،۴)، اما این به معنای درگیر شدن همه افرادی که روابط فرا زناشویی را توجیه می کنند، در این روابط نیست.

در مطالعه حاضر بین توجیه روابط فرا زناشویی و تمام طرحواره های ناسازگار اولیه به جز طرحواره ایثار (از خود گذشتگی) رابطه آماری معنادار مشاهده شد و افرادی که روابط فرا زناشویی را توجیه می کردند، نمره طرحواره هایشان بالاتر بود. با توجه به این که مطالعه ای یافت نشد که به لحاظ موضوع و ابزارهای مورد استفاده کاملاً مشابه مطالعه حاضر باشد، لذا برای بحث پیرامون این یافته از مطالعات با موضوعات تقریباً مشابه که طرحواره های ناسازگار اولیه را در گروه های مختلف مورد مقایسه قرار داده اند، استفاده شد.

در یک مطالعه علی-مقایسه ای، طرحواره های ناسازگار اولیه دو گروه از مردان پیمان شکن و غیر پیمان شکن مقایسه شده است. به جز طرحواره های "محرومیت هیجانی"، "رهاشستگی"، "بی اعتمادی" و "استحقاق"، در بقیه موارد بین دو گروه تفاوت آماری معنادار مشاهده شده است (۱۳). نتایج این تحقیق در ۱۰ مورد از

برنامه های پیشگیری، توصیه می شود.

محدودیت مهم مطالعه حاضر، استفاده ناگزیر از روش نمونه گیری آسان است که تلاش شد برای ایجاد تنوع بیش تر در افراد نمونه مورد مطالعه، نمونه گیری از مناطق مختلف تهران انجام گیرد و از این طریق نمونه معرف تری به دست آید.

از یافته های این مقاله می توان در مشاوره های قبل از ازدواج، مشاوره خانواده و مشاوره های فردی برای شناسایی افراد در معرض روابط فرازنشویی و همچنین در درمان افراد آسیب دیده از بی وفایی همسر استفاده کرد.

همچنین این یافته ها می تواند به عنوان زمینه ای برای طراحی و اجرای مطالعات وسیع تر و نیز مطالعات کاربردی مورد استفاده قرار گیرد.

با توجه به کارآمدی طرحواره های ناسازگار اولیه در تفکیک افرادی که گرایش به روابط فرازنشویی دارند و چشم انداز استفاده گسترده تر و متنوع تر از آن، انجام مطالعاتی در جهت هنجاریابی آماری و تعیین نقطه برش برای طرحواره ها پیشنهاد می شود.

تشکر و قدردانی

این مقاله حاصل بخشی از پایان نامه کارشناسی ارشد رشته روان شناسی در دانشکده علوم انسانی و اجتماعی دانشگاه آزاد، واحد علوم تحقیقات تهران است. بدین وسیله از زحمات مسوولان و کارکنان بخش های آموزش و پژوهش این دانشکده قدردانی می شود.

که در دو مطالعه تحت عنوان "جنسیت و بی وفایی" (۴) و "فهم و درمان بی وفایی در ازدواج" (۸) که در هر دو مطالعه مانند مطالعه حاضر از ابزار "توجیه روابط فرازنشویی" استفاده شده، در مورد دلایل توجیه روابط فرازنشویی، بین زنان و مردان تفاوت آماری معنادار دیده شده است. البته یادآوری این نکته ضرورت دارد که در مطالعه حاضر این مقایسه در بین گروهی (اعم از زن و مرد) انجام یافته که روابط فرازنشویی را قابل توجیه می دانستند، درحالی که در دو مطالعه بالا میانگین نمرات مردان و زنان در کل نمونه، مورد تحلیل قرار گرفته است، لذا تفاوت نتایج را می توان به این مورد نسبت داد. مطالعه دیگری که فقدان تفاوت بین زنان و مردان را نشان می دهد، مطالعه ای است که در مورد یک نمونه بزرگ (۱۵۶۱ نفر) از مردان و زنان متخصص در هلند انجام گرفته، نتایج این مطالعه نشان داده است که بین قدرت، با بی وفایی بالفعل و همچنین قصد بی وفایی در آینده، همبستگی وجود دارد، اما در این میان جنسیت نقش تعیین کننده ای نداشت و از این لحاظ بین زنان و مردان تفاوتی مشاهده نشد (۲۴). چنین یافته هایی، همچنان که نویسندگان مطالعه یاد شده نیز بیان می کنند، این نکته را یادآور می شود که در مواردی جنسیت (به معنای تفاوت های روان شناختی، اجتماعی و فرهنگی میان زنان و مردان) بر خلاف جنس (به معنای تفاوت های زیست شناختی و کالبد شناختی میان زنان و مردان) که ثابت است، دستخوش تغییر و تحول می گردد. چنین تغییراتی را می توان به عواملی مانند فراهم شدن فرصت های مشابه اجتماعی برای زنان و مردان، در زمینه تحصیلات و اشتغال، مرتبط دانست که به تدریج باعث کم رنگ تر شدن مرزهای جنسیت، یا به عبارت دیگر مشابهت بیش تر زنان و مردان به لحاظ ویژگیهای روان شناختی و اجتماعی فرهنگی می شود.

نتیجه گیری نهایی

در این مطالعه بین طرحواره های ناسازگار اولیه (به جز طرحواره ایثار) و توجیه روابط فرازنشویی ارتباط آماری معنادار مشاهده شد. بنابراین ابزار یاد شده، به خوبی می تواند افرادی را که روابط فرازنشویی را قابل توجیه می دانند، از افرادی که چنین نگرشی ندارند، تفکیک کند. همچنین این مطالعه نشان داد که زنان در مقایسه با مردان به میزان کم تری روابط فرازنشویی را قابل توجیه می دانند. نکته جالب توجه دیگر فقدان تفاوت آماری در بین زنان و مردان، در مورد علل توجیه روابط فرازنشویی بود که نشان دهنده کم رنگ تر شدن مرزهای جنسیت، البته در این مورد خاص است. لذا توجه جدی به گروه زنان، براساس این یافته در سیاست گذاری ها و اجرای

References

- 1-Saboori M. [Translation of Sociology]. Giddens A (Author). Tehran: Nashreney; 1995. P. 436. (Persian)
- 2-Loudov_É I, Jani_É K, Haviger JÃÕ. Infidelity as a Threatening Factor to the Existence of the Family. *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 2013;106:1462-9.
- 3- Momeni Javid M, Naderi Nobanehjani Z. [Extramarital Relationship]. Tehran: Shabahang Publications; 2014. P. 22-23-27-30. (Persian)
- 4- Chuick CD. Gender and infidelity: a study of the relationship between conformity to masculine norms and extra relational involvement [Thesis]. Iowa, IA: University of Iowa 2013.
- 5-Allen ES, Atkins DC, Baucom DH, Snyder DK, Gordon KC, Glass SP. Intrapersonal, interpersonal, and contextual factors in engaging in and responding to extramarital involvement. *Clinical Psychology: Science and Practice* 2005;12(2):101-30.
- 6- Shirdel M. Factors of tendency to infidelity in married men and women. *Journal of Social Welfare* 2006; (22):133-147. (Persian)
- 7- Heidari H, FATEHIZADEH M, Etemadi O. predictive factors of marital infidelity. *Psychotherapical Novelties* 200;(51-52):115-27. (Persian)
- 8- Bagarozzi Sr DA. Understanding and treating marital infidelity: A multidimensional model. *The American Journal of Family Therapy* 2007;36(1):1-17.
- 9-Allen ES, Rhoades GK, Stanley SM, Markman HJ, Williams T, Melton J, et al. Premarital precursors of marital infidelity. *Family process* 2008;47(2):243-59.
- 10- Honarparvaran N. Assessment of effectiveness of ACT on forgiveness and marital adjustment of women afflicted from infidelity. *Woman and community* 2014; 5(2):135-150. (Persian)
- 11- Ghanbari HashemAbadi B, Hatami Varzana A, Esmaeili M, Farahbakhsh K. the relationship between parenting style, attachment and marital commitment in married women. *Journal of Women sociology* 2011; 2(3):39-60. (Persian)
- 12- Rafiee S, Hatami A, Foroughi A. the relationship between early maladaptive schemas and attachment style in infidel women. *Journal of Women sociology* 2011; 2(1):21-36. (Persian)
- 13- Koolae A, Motlagh T, Esmaili A, taghvae D, Rahmatizadeh M. The comparison of early maladaptive schema and intimacy in married infidelity and non-infidelity men. *Iranian Journal of Psychiatric Nursing* 2014;2(3):12-23. (Persian)
- 14- SHARIFI M, HAJI HEYDARI M, KHORVASH F, FATEHIZADEH M. Correlation between love schemas and justifications for extramarital involvement in married women. *Journal of Behavioral Sciences* 2012;10(6):526-4. (Persian)
- 15- Hamidpour H, Andouz Z. [Translation of Schema therapy]. Young JE, Klosko JS, Weishaar ME (Authors). Tehran: Arjmand Publications; 2014. (Persian)
- 16- Salavati M, Yekke Yazdan Doost R. [Schima therapy]. Tehran: Danjeh Publications; 2014. (Persian)

- 17- Yousefi N, Etemadi O, Bahrami F, Ahmadi S, Fatehi zadah M. Comparing Early Maladaptive Schemas Among Divorced and Non-divorced Couples as Predictors of Divorce. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology* 2010;16(1):21-33. (Persian)
- 18- Akbari E, Mahmoud Aliloo M, Khanjani Z, Poursharifi H, Fahimi S, Amiri Pichakolaei A, et al. Early Maladaptive Schemas and Parenting Styles of Students Who Have Failed in Love With and Without the Clinical Syndrome. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology* 2012;18(3):184-94. (Persian)
- 19- Noferesty A, Anary A. Early Maladaptive Schemas in Sex and Non- Sex Offenders. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology* 2013;14(2):120-9. (Persian)
- 20- Haghghat Manesh E, Agha Mohammadian Shaer Baf HR, Ghanbari Hashem Abadi BA, Mahram B. Early Maladaptive Schemas and Schema Domains in Rapists. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology* 2010;16(2):145-53. (Persian)
- 21- Yousefi N, Shirbagi N. Validating the Young Early Maladaptive Schema Questionnaire (YEMSQ) among Students. *Iranian Journal of Psychiatry and Behavioral Sciences* 2010;4(1):38-46.
- 22- Ghiasi M, Molavi M, Taherneshatdoost H, Salavati M. Factor Analysis of Young Schema Questionnaire in Tehran City. *Dasavardhaye Ravanshenakhti* 2011; 4[1], 93-118. (Persian)
- 23- Daryabandari N. [Translation of A history of western philosophy]. Bertrand R (Author). Tehran: Amirkabir Publications; 2001. P. 50. (Persian)
- 24- Lammers JI, Stoker JI, Jordan J, Pollmann M, Stapel DA. Power increases infidelity among men and women. *Psychol Sci.* 2011 Sep;22(9):1191-7.